

Franklin Delano Roosevelt (1882-1945)

Franklin Delano Roosevelt (Amerikan tarih yazımında sıklıkla isminin baş harfleri olan FDR şeklinde de anılır), 30 Ocak 1882'de Amerika Birleşik Devletleri'nin New York eyaletine bağlı Hyde Park kasabasında doğmuştur. Hem baba hem de anne tarafından Amerika'ya 17. yüzyılda Hollanda ile İngiltere'den göç eden köklü ve zengin ailelere mensuptur. Babası James Roosevelt (1828-1900), avukat, tüccar ve demiryolu işletmecisi, annesi Sara Ann Delano Roosevelt (1854-1941) de Çin'le afyon ticareti yapan bir ailenin kızıdır. ABD'nin 26. Başkanı Theodore Roosevelt'le baba tarafından akraba olan Franklin Delano Roosevelt, aynı ABD'nin 30. Başkanı Calvin Coolidge'in anne tarafından kuzenidir. Bunların haricinde Franklin Delano Roosevelt hem kan bağı hem de evlilik bağları yoluyla ABD Başkanlarının pek çoğuyla akrabadır.

İlkokul eğitimini evine gelen özel öğretmenlerden alan Roosevelt, 9 yaşındayken Avrupa'ya gönderilerek Almanca ve Fransızca öğrenmiş, 14 yaşındayken Amerika'nın en prestijli özel okullarından Massachusetts'teki Groton Okulu'na kaydedilmiştir. Groton Okulu'nu bitirdikten sonra Amerikan Deniz Harp Okulu'nda okumak istemiş, ailesi buna karşı çıkınca 1900 yılında Harvard Üniversitesi'nde iktisat okumaya başlamış, ancak kuzeni Theodore Roosevelt'in 1901 yılında ABD Başkanı olmasıyla hukuk ve tarih alanına yönelmiştir. Boş vakitlerini Boston'daki fakir çocuklara özel ders vererek geçiren Roosevelt, 1903 yılında Harvard Üniversitesi Tarih Bölümü'nü bitirmiş, aynı yıl Columbia Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne girmiş ve buradan 1907 yılında mezun olmuştur.

Hukuk Fakültesi'ndeki ilk yılında, baba tarafından beşinci dereceden kuzeni Eleanor Roosevelt'e (1884-1962) evlenme teklif etmiş, ancak annesinin karşı çıkması üzerine iki yıl beklemek zorunda kalarak 1905 yılında kuzeni ile evlenmiştir. İkili, Franklin'in ölümüne kadar evli kalmış ve Roosevelt'in bu evlilikten altı çocuğu olmuştur.

Hukuk Fakültesi'ni bitiren Roosevelt, avukatlık sınavlarını geçerek New York Barosu'na kaydolmuş, ardından özel bir firmada avukatlığa başlamıştır. Avukatlığı üç yıl sürdürmüş ve politikaya atılmıştır. Roosevelt, 1910 yılında New York Eyalet Meclisi seçimlerinde Demokrat Parti'den aday olmak istemiş, ancak adaylık seçimlerini kazanamamıştır. Bunun üzerine kuzeninin desteğiyle New York Eyalet Senatosu seçimlerinde aday olmuştur. Ailesinin maddi imkânları ile siyasi gücünü kendisinin hitabet yeteneği ve zekasıyla birleştirerek seçimleri kazanmıştır. New York Eyalet Senatosu'nda görev yaptığı zaman zarfında dikkatleri New York'taki siyasi yozlaşmanın üzerine çekmiş, kadınlara seçme ve seçilme hakkı verilmesi için uğraşmıştır. Bu sayede ülke genelinde reformist genç bir siyasetçi olarak tanınmaya başlamıştır.

New York Eyalet Senatosu'nda kendisine yer edinen Roosevelt, 1912 Başkanlık Seçimlerinde teamüllere aykırı olarak üçüncü kere aday olan kuzeni Theodore Roosevelt yerine Demokrat Partili Woodrow Wilson'u desteklediğinden ailesiyle arası açılmıştır. Woodrow Wilson'un desteğini alan Franklin Roosevelt, New York Eyalet Senatosu seçimlerini ikinci kez kazanmıştır. Başkan Wilson göreve başladığında ise Roosevelt'e siyasi desteğinin karşılığı olarak ABD

Franklin Delano Roosevelt, 1913 yılında Amerikan Donanma Bakanlığı Müsteşarlığı görevine yeni başladığı sırada çekilen bir fotoğraf. Kaynak: Amerikan Kongre Kütüphanesi

Donanma Bakanlığı Müsteşarlığı'nı teklif etmiştir. 1898'de Donanma Bakanlığı Müsteşarı olan kuzeni Theodore Roosevelt'in izinden gitmek isteyen Roosevelt ise bu görevi 17 Mart 1913'te kabul etmiştir. Roosevelt'in görevi kabul etmesinin bir diğer sebebi ise çocukluktan beri denizcilikle ilgilenmesi olmuştur.

Donanma Bakanlığı Müsteşarlığı görevinde bulunduğu süre boyunca Roosevelt, Amerikan donanmasında liyakate dayalı bir rütbe sistemi getirilmesini sağlamış, donanmadaki gemilerin sayı ve tonajının artırılması için çaba sarf etmiştir. 1914 yılında Amerikan Senato Seçimlerinde New York'tan aday adayı olmuş, ancak hem Başkan Wilson'un hem de Demokrat Parti New York eyalet teşkilatlarının karşı çıkması sonucu adaylık seçimini kaybetmiştir. Roosevelt, bu olaydan sonra kavgalı olduğu Demokrat Parti New York eyalet yönetimiyle barışmış ve müsteşarlık görevine devam etmiştir.

Birinci Dünya Savaşı başladığında Roosevelt, Amerikan Donanmasının Almanya başta olmak üzere İttifak Devletlerine karşı hazır olmasını sağlamaya çalışmış, güçlü bir Almanya'nın dünya barışına tehlike getireceğini iddia ederek ABD'nin İttifak Devletlerine savaş açması gerektiğini savunmuştur. Roosevelt, bu uğurda Başkan Wilson ve Donanma Bakanı Josephus Daniels'e karşı Cumhuriyetçi Partili muhalefetle iş birliği yapmaktan bile çekinmemiştir. 1917'de ABD, Birinci Dünya Savaşı'na girdiğinde İngiliz ve Fransız donanmaları ile ortak hareket edilmesi gerektiğini savunmuş ve İngiltere ile Norveç arasındaki bütün suların mayınlanmasına dair bir plan hazırlamıştır. Hazırladığı plan başlangıçta İngiltere tarafından fazla karmaşık bulunarak uygulanmamışsa da 1918 yılında yürürlüğe sokulmuştur. Savaşın sonuna kadar Roosevelt, ABD donanmasının personel mevcudunun dört katına çıkarılmasını sağlamış, savaştan sonra da ABD donanmasının küçültülme sürecini idare etmiştir. Bu dönemde havacılığın bir nesil sonra daha önemli olacağını savunmuş ve ABD donanmasına bağlı hava birlikleri oluşturulmasını sağlamıştır. Savaştan sonra Almanya başta olmak üzere İttifak Devletleri'nin cezalandırılması gerektiğini ileri sürerek sertlik yanlısı bir tutum takınmıştır.

Woodrow Wilson'un başkanlık süresi sona ererken Roosevelt, Başkan yahut Başkan Yardımcısı aday olmak için siyasî faaliyetlere başlamıştır. İlk olarak Herbert Hoover'un Başkan, kendisinin de Başkan Yardımcısı aday olmasını sağlamaya çalışmış, ancak Hoover'ın Cumhuriyetçi Parti'ye geçmesi neticesinde bu plan bozulmuştur. İkinci olarak Demokrat Parti'nin kongresine katılmış ve orada Başkan Adayı seçilen James Cox'u kendisini de Başkan Yardımcısı aday olarak seçmesi için ikna etmiştir. Başkan Yardımcısı aday seçildikten sonra Donanma Bakanlığı Müsteşarlığından istifa etmiş, ancak istifa ederken yerine Theodore Roosevelt'in en büyük oğlu Theodore Roosevelt Jr'ın atanmasını temin etmiştir. Roosevelt'in bu planı bir yıl sonra gerçekleşmiş ve 1936 yılına kadar Donanma Bakanlığı Müsteşarlığı Roosevelt ailesine mensup kişilere tensip edilmiştir.

Başkan Yardımcısı Adayı olarak girdiği 1920 Başkanlık Seçimlerinde hezimete uğrayan Roosevelt, avukatlık mesleğine geri dönmüş ve 1922 Temsilciler Meclisi Seçimleri için hazırlanmaya başlamıştır. 1921 yılının Ağustos ayında çocuk felcine yakalanması ve belinin altından felç kalmasıyla bütün planları değişmiştir. Uzun süre tedavi ve terapi gören Roosevelt, ailesinin bakım evine yatması tekliflerini reddederek siyasete geri dönmüştür. 1924 Başkanlık Seçimlerinde Demokrat Parti'nin New York'ta yürüttüğü seçim kampanyasını yönetmiştir. Bu seçimlerde Demokrat Parti aday Al Smith seçimi kaybetmiş, seçimleri Roosevelt'in anne tarafından kuzeni Calvin Coolidge kazanmıştır. 1928 Başkanlık Seçimlerinde de Demokrat Parti'nin seçim kampanyasını yürüten Roosevelt'e New York Eyalet Valilik Seçimlerine katılması teklif edilmiştir. Başlangıçta bu teklifi reddetmiş, ancak Demokrat Parti'nin New York Eyalet Teşkilatı tarafından resmen aday gösterilmesi üzerine kabul etmek zorunda kalmıştır. Yoğun bir kampanya sürecinden sonra Roosevelt, New York Eyalet Valisi olarak seçilmiştir. Bu arada Başkanlık Seçimlerinde ise Demokrat Parti yine

kaybetmiştir.

New York Eyalet Valisi olarak seçilen Roosevelt göreve başladıktan birkaç ay sonra New York Borsası çökmüş ve “Büyük Buhran” olarak bilinen ekonomik kriz ortaya çıkmıştır. Krizle mücadele etmek için işsizlere devlet dairelerinde geçici işler ve işsizlik yardımı verilmesini sağlamıştır. Ayrıca New York ormanlarının korunmasını sağlamış ve eyaletteki pek çok yerleşim yerine elektrik verilmesine ön ayak olmuştur. Bu çalışmalarıyla halkın desteğini alan Roosevelt, 1930 Valilik Seçimlerinde oy rekoru kırarak bir kez daha seçilmiştir.

New York Eyalet Valiliğine ikinci kez seçilen Roosevelt, ABD kamuoyunda elini taşın altına sokmaktan çekinmeyen bir yönetici olarak tanınmaya başlamış ve giderek daha popüler bir hale gelmiştir. Dönemin ABD Başkanı Herbert Hoover’ın ekonomik politikaları Büyük Buhran’ı atlattırma yetmediği için seçmenlerin desteğini kaybetmiş, bunu fark eden Roosevelt ise 1932 yılındaki Başkanlık Seçimlerine Demokrat Parti’den aday adayı olmuştur. Haziran 1932’de Demokrat Parti Kongresi’nde tartışmalı bir oturumdan sonra başkan adayı seçilmiş, ancak parti yönetimine bazı tavizler vermek zorunda kalmıştır.

Seçim kampanyasına hızlı bir şekilde giren Roosevelt, ABD’nin dört bir tarafını dolaşmış ve Amerikan kamuoyuna ekonomik krizden çıkış ve yeni bir düzen (New Deal, aynı zamanda yeni anlaşma manasına da gelir) vaat etmiştir. Seçimleri yüzde elli yedi oyla kazanan Roosevelt, 1933 yılında göreve başlayarak Amerika Birleşik Devletleri’nin otuz üçüncü başkanı olmuştur.

Seçildikten sonraki yüz gün içinde sonuç almaya başlayacağına söz veren ve ABD Kongresi tarafından da desteklenen Roosevelt, göreve başladığı andan itibaren *New Deal* olarak adlandırdığı ekonomik ve sosyal programı gerçekleştirmek için çalışmaya başlamıştır.

Göreve başladıktan sonra Roosevelt, 1919’da konan içki yasağının kaldırılmasını sağlamış ve alkollü içecekleri vergiye bağlamıştır. Tarım ürünlerinin fiyatlarının arttırılması için çiftçilerin ellerindeki hayvanları ve ürünleri satın almış, büyük çiftçilere arazilerinin bir kısmını kullanmamaları karşılığında devlet desteği vermiştir. Bankalardan para çekilmesini engellemek için ABD’deki tüm bankaları geçici bir süreliğine kapatmakla işe başlayan Roosevelt, bankalara devlet desteği verilmesi için sigorta sistemi oluşturmuştur. Ekonomiyi idare etmesi için Ulusal Kalkınma İdaresi’ni (National Relief Administration/NRA) kurmuştur. Ücretlerin arttırılması ve fiyatların düşürülmesi amacıyla büyük firmaların “Adil Rekabet Sözleşmesi” adını verdiği bir sözleşmeyi imzalaması ve çalışanların haklarını düzeltmesi için kampanya başlatmış ve sözleşmeyi imzalayan firmaların devlet ihalelerinde öncelikli sayılmaları için bir başkanlık emri imzalamıştır.

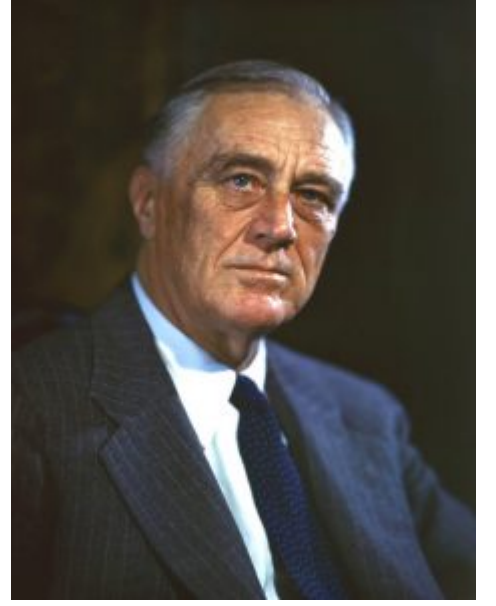
İşsizliğin azaltılması için Bayındırlık İşleri İdaresi (Public Works Administration/PWA) ve Çalışma Projeleri İdaresi'ni (Works Projects Administration/WPA) tesis etmiştir. ABD'nin krizden en kötü etkilenen bölgesi olan Tennessee Vadisi için Tennessee Vadisi Projesi ve Tennessee Vadisi İdaresi'ni (Tennessee Valley Authority) kurmuştur. İşçilere toplu pazarlık hakkı tanımış ve ücretlerin artmasını sağlamıştır. Üniversiteden mezun olduktan sonra iş bulamayan edebiyatçılar, tarihçiler ve arkeologlar devlet hizmetine alınarak kendi alanlarında çalışmalarına imkân sağlanmıştır. Bu sayede ABD'de edebiyat, arkeoloji ve tarih disiplinleri gelişme göstermiş ve çok sayıda eser yayınlanmıştır. Ancak iş bulma programlarında genellikle beyaz işsizlere öncelik verilmiş, bu da siyahi Amerikan vatandaşları arasında işsizliğin artmasına neden olmuştur.

Roosevelt kendi ekonomik politikasını 1935 yılından itibaren "merkezin biraz solu" (a little left of center) olarak tanımlamıştır. Bu tabir, 1965 sonrasında CHP'nin benimsediği "ortanın solu" ideolojisine örnek olmuştur. Roosevelt'in Büyük Buhran'a karşı geliştirdiği en önemli politikası ise Sosyal Güvenlik Yasası (Social Security Act) ile ABD'de sosyal devlet politikalarını hayata geçirmek olmuştur.

Roosevelt'in ekonomi politikası 1936 yılındaki Başkanlık ve Kongre Seçimlerinde ona seçim zaferini getirmiştir. 1937'de Roosevelt, çıkarttığı yasaların birçoğunu Amerikan Anayasası'na aykırı olduğu gerekçesiyle reddeden ABD Yüksek Mahkemesi'ni eleştirmiş ve mahkemeye kendi gibi düşünen hâkimler atayacağını ilan etmiştir. Roosevelt'in tepkisi ABD'de bir anayasa krizi doğurduğundan ABD Yüksek Mahkemesi, Roosevelt'in çıkarttığı tüm yasaları geriye dönük olarak Anayasaya aykırı bulacağını ilan etmiştir. Buna karşılık Roosevelt de ABD Yüksek Mahkemesi'nin üye sayısının arttırılması için bir yasa tasarısı hazırlanmasını emretmiştir. Kriz ancak Kongre'nin yeni hakimler atanmayacağını belirtmesi ve Yüksek Mahkeme içindeki bazı hakimlerin taraf değiştirerek Roosevelt'in çıkarttığı yasaların Anayasa'ya aykırı olmadığını beyan etmesiyle çözülmüştür.

Ekonomik krizin etkisinin halkın beklediği kadar hızlı azalmaması sonucunda 1938'den itibaren ABD Kongresi'nde Roosevelt'in yasa tasarılarından pek çoğu reddedilmeye başlanmıştır. Kongre bu tarihten itibaren 1963 yılına kadar hem Roosevelt muhalifi iktidar milletvekillerinden hem de muhalefet milletvekillerinden oluşan ve "Muhafazakâr Koalisyon" adı verilen gayri resmi bir birlik tarafından idare edilmiştir.

Roosevelt 1940 yılı Başkanlık Seçimlerini ABD kamuoyuna savaşa girilmeyeceği sözünü vererek kazanmış, ancak 1941 yılında ABD savaşa girmek zorunda kalmıştır. Savaşın ABD'ye sıçramasını engellemek için Müttefik Devletleri desteklerken Mihver Devletleri ile de diplomatik kanalları olabildiğince açık tutmuştur. Ancak kimi Amerikalı tarihçiler tarafından onun savaşa girmek için mazeret aradığı ve bundan dolayı Amerikan donanmasına, Alman ve İtalyan

Franklin Delano Roosevelt'in 1944 Başkanlık Seçimlerinde seçim kampanyası için çektiği resmî fotoğraf. Kaynak: Franklin Delano Roosevelt Başkanlık Kütüphanesi ve Müzesi

gemilerinin ateş açmak amacıyla provoke edilmesi emrini verdiği iddia edilmiştir. Revizyonist Yaklaşım olarak adlandırılan bu görüşe göre Roosevelt, Japonya'yı sıkıştırmak ve tahrik etmek amacıyla petrol ve demir ihracatını yasaklamıştır.

Roosevelt, 7 Aralık 1941'de Pearl Harbor Baskını'nın gerçekleşmesi üzerine 8 Aralık'ta Kongre'de "Alçaklık Günü Konuşması" adlı bir konuşma yaparak savaş ilan edilmesini talep etmiştir. Aynı gün Kongre Japonya'ya savaş ilan etmiş, Almanya ve İtalya'nın ABD'ye savaş ilan etmesi üzerine de Roosevelt bu ülkelere savaş ilan edilmesini sağlamıştır. Roosevelt, savaşın idaresini genel olarak ordu komutanlarına bırakmış, ekonomiyi Savaş Üretim Kurulu'na (War Production Board) devretmiştir. Silahlanma hakkı ve ırklar arası eşitlik gibi ihtilaflı iç meselelerde ise Kongre'deki muhafazakârların tarafını tutmuştur. Diplomasiyi ise kendi kontrolü altına almıştır.

Dış politikada Roosevelt, farklı yollar takip etmiştir. Amerika kıtasında Roosevelt "iyi komşuluk politikası" olarak adlandırdığı bir politikayı uygulamış ve Güney Amerika'da Amerikan yanlısı olmayan, ancak açıkça ABD karşıtlığı gütmeyen devletlerin iç işlerine karışmayı bırakmıştır. Ayrıca Küba ve Haiti'de konuşlanan Amerikan askerlerini çekmiştir.

Eski Dünya'da ise Roosevelt, daha etkili ve girişken olmayı savunmuştur. 5 Ekim 1937'de "Karantina Konuşması" olarak bilinen bir konuşmasında Almanya, İtalya ve Japonya'yı dünyaya hastalık yayan üç devlet olarak nitelendirmiş ve insanlığın iyiliği için bu üç devletin karantina altına alınması gerektiğini iddia etmiştir. 1940 yılından itibaren Amerika'nın "demokrasinin cephaneliği" olması gerektiğini öne sürerek İngiltere ve Sovyetler Birliği'ne silah ve malzeme kiralamaya (lend and lease) başlamıştır. Roosevelt, insan haklarına dayanan bir dünya kurulması için dört temel özgürlüğün gerekli olduğunu iddia etmiş ve bu görüşünü dış politikada uygulamaya çalışmıştır. 1941'de "Dört Özgürlük Söylevi" adını verdiği bir konuşmasında konuşma ve ifade özgürlüğü, din ve inanç özgürlüğü, yoksulluktan kurtulma özgürlüğü ve korkudan kurtulma özgürlüğünün insan haklarının temeli olduğunu iddia etmiş ve yeni bir dünya düzeninin bu ilkelere uygun olması gerektiğini savunmuştur.

Roosevelt, 1943 yılından sonra Churchill ve Stalin ile savaştan sonraki dünyanın nasıl olacağını tasarlamaya başlamıştır. Kahire Konferansı'nda Türkiye'nin savaşa hazır olmadığı görüşüne karşı çıkmış, Türkiye'nin savaşa sokulması için askeri teçhizatla desteklenmesinin Avrupa'daki savaşı zora sokacağını ve Rusların tepkisini çekeceğini iddia etmiştir.

Savaş sürerken 1944 Başkanlık Seçimlerini de zorlanmadan kazanarak dördüncü kez başkan olmuştur. Şubat 1945'te hasta olmasına rağmen Yalta Konferansı'na katılmış ve Stalin ile Churchill'in arabuluculuğunu yapmıştır. Ancak Doğu Avrupa'da Sovyetler Birliği'nin hegemonyasına engel olamamıştır.

Franklin Delano Roosevelt, 12 Nisan 1945 günü öğleden sonra fenalaşmış ve aynı gün saat 15:35'te beyin kanaması nedeniyle vefat etmiştir. 14 Nisan 1945'te Beyaz Saray'da devlet töreni yapılmış, 15 Nisan'da da vasiyetine uygun olarak doğduğu yer olan Hyde Park'taki aile evine gömülmüştür. Hastalığı Amerikan kamuoyundan gizlendiği için ölümü şaşkınlıkla karşılanmıştır.

Franklin Delano Roosevelt, genel olarak Amerika Birleşik Devletleri'nin çehresini değiştirmiştir. Roosevelt döneminde ABD'nin federal yönetimi daha önce hiç olmadığı kadar eğitim ve sağlık alanına müdahale etmeye başlamış ve devletin sıradan vatandaşlar üzerindeki etkisi artmıştır. Milyonlarca kişi yeniden iş sahibi olmuş ve ABD'deki ücretler önceki dönemlere kıyasla yükselmiştir. ABD'nin savaş sanayisini geliştirmiş ve İkinci Dünya Savaşı'nı kazanmasını

sağlamıştır. Roosevelt'in politikaları Amerikan kamuoyunda çoğunluk tarafından iyi karşılanmıştır. George Washington ve Abraham Lincoln ile beraber Amerikan tarihinin en iyi üç başkanından birisi olarak görülmüştür. Günümüzde de bu görüş hem kamuoyu hem de Amerikalı tarihçiler üzerindeki etkisini sürdürmeye devam etmektedir.

Roosevelt Amerika Birleşik Devletleri'nin en iyi başkanlarından birisi olarak anılmasına rağmen birçok politikası şiddetli bir şekilde eleştirilmiştir. Milyonlere %75 oranında vergi tahakkuk ettirmesi ve ABD halkının elindeki altın stoklarına el koydurması komünist olmakla suçlanmasına neden olmuştur. *New Deal* olarak adlandırdığı politikaların aslında başarısız olduğu ve işsizliği beklenildiği kadar düşürmediği söylenmiştir. Birçok makama yakınlarını ataması nedeniyle de akrabalarını kayırdığı dile getirilmiştir. 1940 yılında teamüllere aykırı olarak üçüncü kere başkan adayı olması yüzünden ABD yasa ve geleneklerini umursamamakla itham edilmiştir. ABD Yüksek Mahkemesi'nin aldığı bazı kararlara uymayacağını ve mahkemenin yapısını değiştireceğini belirtmesi üzerine muhalefet tarafından diktatör gibi davrandığı belirtilmiştir. Amerika tarihinin en fazla başkanlık emri çıkartan başkanı olması da bu iddiayı güçlendirmiştir.

Radyo ve basında devlet kontrolünü güçlendirdiği ve birkaç konuşmasında Mussolini'yi övdüğü için faşist eğilimler taşıdığı iddia edilmiştir. Yahudilerin ABD'ye toplu göçüne izin vermemesi, bazı adli ve idari makamlara ırkçı devlet memurlarını tayin etmesi ve İkinci Dünya Savaşı'nda Japon asıllı ABD vatandaşlarını toplu olarak kamplara gönderilmesi nedeniyle Yahudi düşmanı ve ırkçı olduğu yönünde eleştirilere maruz kalmıştır. Ayrıca Yalta Konferansı'nda Doğu Avrupa'daki Sovyet hegemonyasına engel olamadığı için Stalin'in önünü açmakla suçlanmıştır.

Çağatay BENHÜR-Doğan Can AKTAN

Kaynaklar

ALLPORT, Alan, **Franklin Delano Roosevelt**, Chelsea House Publishers, Philadelphia 2004.

BARBER, William J, **Designs within Disorder: Franklin D. Roosevelt, the Economists, and the Shaping of American Economic Policy, 1933-1945**, Cambridge University Press, Cambridge 2006.

CROSS, Graham, **The Diplomatic Education of Franklin D. Roosevelt**, Palgrave Macmillan US, New York 2012.

DALL, Curtis Bean, **Franklin Delano Roosevelt: My Exploited Father-in-Law**, Institute for Historical Review, California 1983.

FLYNN, John T., **The Roosevelt Myth**, The Devin-Adary Company, New York 1949.

HAMILTON, Neil A, **Presidents: A Biographical Dictionary, Third Edition**, Facts On File Publication, New York 2010.

HATİPOĞLU, Atakan, **CHP'nin İdeolojik Dönüşümü: Kemalizmden Sosyal Demokrasiye**, Kaynak Yayınları, İstanbul 2012.

HEALE, M. J, **Franklin D. Roosevelt: The New Deal and War**, Routledge, New York 2001.

HOOK, Sue Vander, **Franklin D. Roosevelt: The 32th President**, ABDO Publishing Company, Minnesota 2008.

KATZIN, Nathan Asher, **Franklin Delano Roosevelt**, Houghton Mifflin Company, Boston 2006.

LEUCHTENBURG, William E, **Franklin D. Roosevelt and the New Deal 1932-1940**, Harper Perennial, New York

2009.

LEUCHTENBURG, William E, **The American President: From Teddy Roosevelt to Bill Clinton**, Oxford University Press, New York 2015.

LEUCHTENBURG, William E, **The Supreme Court Reborn: The Constitutional Revolution in the Age of Roosevelt**, Oxford University Press, New York 1995.

POWELL, Jim, **FDR's Folly: How Roosevelt and His New Deal Prolonged the Great Depression**, Crown Forum, New York 2003.

RENSHAW, Patrick, **Franklin D. Roosevelt**, Routledge, New York 2014.

ROOSEVELT, Curtis, **Too Close to the Sun: Growing Up in the Shadow of My Grandparents, Franklin and Eleanor**, Public Affairs, New York 2008.

ROOSEVELT, Elliott, **As He Saw It**, Duell, Sloan and Pearce, New York 1946.

SCHIVELBUSCH, Wolfgang, **Uzak Akrabalar: Faşizm, Nasyonalsosyalizm, New Deal, 1933-1939**, İletişim Yayınları, İstanbul 2014.

SCHRAFF, Ann, **Franklin Delano Roosevelt**, Saddleback Educational Publishing, Irvine 2008.

TANSILL, Charles Callan, **Roosevelt Foreign Policy 1933-1941**, Greenwood Press, Connecticut 1975.

WYNN, Neil A., **Historical Dictionary of the Roosevelt-Truman Era**, Scarecrow Press, Maryland 2008.

29/03/2025 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/franklin-delano-roosevelt-1882-1945/?pdf=5116> adresinden erişilmiştir